

NUMMER 35
JUNI 2006

Jaap Weijand,
De Graflegging,
olieverf op doek,
1915

IN DIT NUMMER:

De Nieuwe Kring, filosofen en kunstenaars in Bergen NH, 1916-1919	2
Nieuws uit het museum	3
'De cirkel is rond'	4
Streng kunst in de villa	5
Film schetst beeld van Jakob van Domselaer	6
Bronzen kop van Jan Toorop siert buitengevel museum	6
Veiling voor museum	6
Excursie met de Vrienden naar Hattem en Zwolle	7
Restauratie houten beeld Ribben	7
Tentoonstellings- programma 2006-08	8
Agenda	8

DOOR BERT SNATER

VOORZITTER VRIENDEN VAN MUSEUM KRANENBURGH

Beste vrienden,

Met de zomervakantie in het vooruitzicht verschijnt bij deze de tweede nieuwsbrief van het jaar. Het nummer staat vrijwel geheel in het teken van de tentoonstellingen die op zaterdag 27 mei openden. *De Nieuwe Kring* - een groep Bergense filosofen, beeldend kunstenaars en musici die aan het begin van de vorige eeuw bijeenkwamen - staat centraal in de benedenzaal van de nieuwbouw. Daar is ook een serie prachtige tekeningen van Henri ten Holt te zien. Het museum verwierf die elf tekeningen onlangs mede dankzij financiële steun van de Vrienden. In de benedenzaal van de villa zijn werken van kunstenaars van de Bergense School te bewonderen. De kunstwerken zijn afkomstig uit de collectie *Calpe*. Al eerder toonde het museum een groot aantal werken uit deze collectie, maar de selectie is dit keer anders. Hedendaagse kunst - verzorgd door het Kunstenaarscentrum Bergen (KCB) - is te zien in de zalen daarboven. Daar draait ook een dvd over componist Jakob van Domselaer, die tevens te koop is in de museumwinkel.

Als Vriend bent u elke eerste zondag van de maand om 12.00 uur welkom om (gratis) deel te nemen aan de rondleiding van het museum. Speciaal voor de Vrienden zal Wim Vroom, samensteller van de tentoonstelling, op 12 september een lezing verzorgen over *De Nieuwe Kring*, eveneens gevolgd door een rondleiding. Noteert u die datum maar vast in uw agenda. Op de laatste pagina van de nieuwsbrief leest u er meer over.

Neemt u uw vriendenpas ook mee naar het Stedelijk Museum Alkmaar, want tot 9 oktober 2006 heeft u als Vriend gratis toegang tot de tentoonstelling *Schilders van het gevoel. Moderne kunst 1900-1955*. Op vertoon van de vriendenpas krijgt u gedurende de tentoonstelling tevens tien procent korting op de bijbehorende oeuvre-catalogus. In deze editie blikken we terug op de jaarlijkse excursie in mei voor Vrienden en belangstellenden. Was u daar niet bij dan heeft u iets gemist. Het was een zeer succesvolle dag, zoals u elders in deze nieuwsbrief kunt lezen.

Achter de schermen is de afgelopen maanden hard gewerkt aan een nieuwe museumfolder, waarvoor een financiële bijdrage is geleverd door de Vrienden. De folder is in deze nieuwsbrief bijgesloten. Daarbij zit ook de mogelijkheid een nieuwe Vriend aan te melden. Het zou toch prachtig zijn als iedere vriend een nieuwe vriend zou kunnen maken? U weet het: de bijdrage van de Vrienden is van essentieel belang voor het museum. In deze nieuwsbrief praat directeur Olga Kruisbrink u bij over het reilen en zeilen van het museum en kunt u tevens lezen dat onze hoofdredacteur Sandra Jongenelen onlangs is toegetreden tot het bestuur van de Stichting Museum Kranenburgh Bergen. Onder onze verantwoordelijkheid blijft zij het hoofdredacteurschap gelukkig continueren.

> lees vervolg op pagina 2

Wij merken dat er bij sommige Vrienden onduidelijkheid bestaat over de relatie tussen de twee besturen. Het bestuur van de Stichting Museum Kranenburgh gaat over het algehele beleid en is verantwoordelijk voor de organisatie van het museum. Het bestuur van de Stichting Vrienden van Museum Kranenburgh (wij dus) onderhoudt het contact met de Vrienden, ondersteunt de activiteiten van het museumbestuur en is één van de belangrijkste sponsors van

het museum. Onder andere met deze nieuwsbrief proberen wij een grote groep mensen bij het museum te betrekken.

Wij hopen dat u deze nieuwsbrief met veel plezier zult lezen en hij u zal inspireren voor een bezoek aan de tentoonstellingen in het museum. Vergeet u daarbij ook de tuin niet. Zoals u elders kunt lezen, treft u daar het gerestaureerde beeld aan van Ingerid Opstelten.

De Nieuwe Kring, filosofen en kunstenaars in Bergen NH, 1916-1919

Van 28 mei tot en met 1 oktober 2006 besteedt museum Kranenburgh aandacht aan *De Nieuwe Kring*, een groep filosofen en kunstenaars die zich in de jaren 1916-1919 verenigd had en voortkwam uit de *Moderne Kunstkring*, een vereniging van avant-garde kunstenaars uit Amsterdam. Deze kunstenaars vestigden zich om ideologisch en zakelijke redenen in Bergen, waar zij na een korte en intense periode in grote onenigheid uiteen gingen.

In de jaren na 1900 en zeker ook tijdens de Eerste Wereldoorlog was er bij kunstenaars van uiteenlopende disciplines, beeldend kunstenaars, musici, dichters en schrijvers, een diepgevoelde behoefte aan geestelijke verdieping in reactie op de crisis in de samenleving en het verval van de beschaving. Een tweetal filosofen – de letterkundige Charles Wijnschenk Dom en de wiskundige Pieter Talma – vormden met een aantal kunstenaars de vereniging *De Nieuwe Kring* die vanuit Bergen actief was.

Tot die kunstenaars behoorden de schilders Jaap Weijand, Henri ten Holt, Thé Lau en – korte tijd – ook Matthieu Wiegman, de beeldhouwer John Rådecker, de componist en pianist Jakob van Domselaer en de dichter en latere hoogleraar in Leiden, P.N. van Eyck (nu nog vooral bekend om zijn gedicht *De tuinman en de Dood*). De beide filosofen verwachtten en eisten zoveel van de kunstenaars (zij moesten als het ware hun ideeën over kunst waarmaken) dat de groep na enkele jaren van heftige discussies uiteenviel.

Het tijdschrift van de groep, *het Journaal van de Nieuwe Kring*, werd vrijwel geheel door de filosofen volgeschreven en heeft maar kort bestaan. Wijnschenk Dom en Talma hebben nog een jaar in Zanegeest een landbouwbedrijfje opgezet in twee door Wijnschenk Dom ontworpen huizen (ze staan er nog!), maar dit mislukte jammerlijk. Ondanks alle teleurstelling en verbittering bleven vele leden van

Matthieu Wiegman,
'De barmhartige Samaritaan',
Het Journaal van den Moderne Kunstkring,
16 april 1916

De Nieuwe Kring, vaak tot hun dood op zeer hoge leeftijd, met elkaar in vriendschappelijk contact. Daarvan getuigt hun onderlinge briefwisseling.

De centrale figuur was Pieter Talma, die nadat hij zich tot het rooms-katholieke geloof had bekeerd, intrad in de orde van de benedictijnen in Oosterhout. Daar overleed hij in 1978 op 92-jarige leeftijd.

De tentoonstelling laat werk van de kunstenaars zien, vooral uit de periode waarin zij tot *De Nieuwe Kring* behoorden. Ook aan de onderlinge relaties wordt aandacht besteed. En door middel van kadastrale kaarten en bouwtekeningen wordt het landbouwbedrijfje weer tot leven geroepen. Te zien is onder andere werk van Piet Mondriaan met wie componist Van Domselaer bevriend was. Uit het Haags Gemeentemuseum kwam een 'middeleeuws' werk van Mondriaan, een kopie naar Piëta d'Avignon. Dat is een schilderij uit circa 1455 dat in het Louvre in Parijs hing en aan het begin van de vorige eeuw bij schilders hoog in aanzien stond. Mondriaan schilderde het in 1913.

Op de tweede verdieping van de villa is een film te zien over één van de leden van *De Nieuwe Nieuwe Kring*, de componist en pianist Jakob van Domselaer (1890-1960). De dvd die bijna een uur duurt is gemaakt door de kleinzoon van Van Domselaer, de cineast Victor Nieuwenhuijs en zijn vrouw Maartje Seyfert.

Bij de tentoonstelling verschijnt een extra omvangrijk cahier van museum Kranenburgh met de geschiedenis van *De Nieuwe Kring*, geschreven door de samensteller van de tentoonstelling dr. Wim Vroom, die daarmee een vergeten hoofdstuk uit de cultuurgeschiedenis van het dorp weer tot leven brengt.

Nieuws uit het museum

DOOR OLGA KRUISBRINK
DIRECTEUR VAN MUSEUM KRANENBURGH

In de vorige nieuwsbrief ben ik ingegaan op de situatie waarin Kranenburgh zich op dit moment bevindt en welke stappen ondernomen worden om het behoud van het museum te garanderen. Inmiddels heeft de gemeente een plan geschreven dat door het college is goedgekeurd en waarop een voorzichtig positieve reactie van de provincie is gekomen.

Begin juni is een projectgroep van start gegaan, samengesteld uit vertegenwoordigers van museum Kranenburgh, KCB, SBK, NHKC en het Sterkenhuis om dit plan inhoudelijk en organisatorisch uit te werken. Ik houd u in de komende nieuwsbrieven op de hoogte van de ontwikkelingen.

Ondertussen gaan we in het museum door met wat we moeten doen. Gelukkig worden we daar in toenemende mate in gesteund. Zo is er in mei een succesvolle eerste veiling geweest waarvan de opbrengst ten goede is gekomen aan het museum, georganiseerd door de Rotary Alkmaar-Bergen en met medewerking van veilinghuis Christie's. Verderop leest u daar meer over. Uit het BES-fonds van de Rabobank ontvingen we € 7000,- voor de aanschaf van nieuwe computers, beeldschermen en een fax/scanner/printer. Forest Bergen heeft vele uren gestoken in het belangeloos installeren van alle apparatuur.

In *De Nieuwe Kring*-tentoonstelling worden de elf monumentale tekeningen van Henri ten Holt getoond die mede door een bijdrage van de Vrienden van museum Kranenburgh zijn aangeschaft. We krijgen veel positieve reacties op deze waardevolle aanwinst en zijn trots de serie nu te kunnen tonen.

Tot slot moet mij nog iets van het hart. In toenemende mate moeten we bij openingen genodigden teleurstellen. Veel mensen, waaronder ook u, de Vrienden van museum Kranenburgh, kunnen bij zo'n gelegenheid de Ruïnekerk niet meer in. Dit is voor iedereen, zowel voor genodigden als voor ons, een zeer ongewenste situatie. Het probleem is dat in tegenstelling tot enkele jaren geleden, er een maximum aantal personen in de Ruïnekerk terecht kan dat heeft alles te maken met de regelgeving vanuit de overheid.

In de loop der jaren is het adressenbestand van Kranenburgh behoorlijk gegroeid en worden er steeds meer uitnodigingen verspreid. Deze twee factoren verklaren het geschetste probleem en ook de reden waarom we er vroeger niet en nu wel mee kampen. Bij de laatste opening is een RSVP gestuurd naar alle mensen die direct betrokken waren bij de samenstelling van de exposities en de film. Ook sponsors, bruikleengevers en vertegenwoordigers van de gemeente Bergen kregen de gelegenheid een plaats te reserveren in de kerk. Voor alle duidelijkheid, de vele vrijwilligers van het museum, die hier in veel gevallen een halve dagtaak vervullen krijgen nooit gelegenheid om een plaats te reserveren.

Wat zou het mooi zijn om iedereen die het museum een warm hart toedraagt en belangstelling heeft om een opening bij te wonen toe te kunnen laten.

Er is helaas (nog) geen geschikte gelegenheid in Bergen voor meer dan 235 mensen. Ondanks al onze inspanningen om een opening zo goed mogelijk te organiseren, mensen op te vangen in het museum zelf, en zoals in dit geval een extra filmvertoning te regelen in de Zwarte Schuur, blijft de ruimte een probleem. Het enige wat ik kan doen, is uw begrip daarvoor vragen. Dat doe ik bij deze. Natuurlijk sta ik volledig open voor uw suggesties en ideeën om dit probleem zo goed mogelijk het hoofd te bieden. U kunt hiervoor terecht op: kruisbrink@museumkranenburgh.nl of een briefje sturen naar postbus 101 1960 AC Bergen NH.

Mocht u nog niet in de gelegenheid zijn geweest om de nieuwe tentoonstellingen te bezoeken en de film te bekijken, dan nodig ik u daarvoor alsnog van harte uit. Er is veel bijzonders te zien. En met een gerust hart laat ik deze uitnodiging uitgaan, want u kunt de hele zomer terecht!

Henri ten Holt,
voorstudie 'Loverlanen
des mijmerens',
1923

'De cirkel is rond'

DOOR OLGA KRUISBRINK
DIRECTEUR VAN MUSEUM KRANENBURGH

De drie tentoonstellingen en de film over componist Jakob van Domselaer, zijn volgens directeur Olga Kruisbrink hét voorbeeld van wat de culturele instellingen en de gemeente Bergen voor ogen hebben. Kunst, cultuurhistorie en natuur, heden en verleden aan elkaar koppelen door één bindende factor: het dorp en in bredere zin, de gemeente Bergen.

Ze zei dat op 27 mei tijdens de officiële opening van de tentoonstellingen in de Ruïnekerk. Hieronder leest u een verkorte versie van haar toespraak, waarbij zij allereerst aandacht vroeg voor de *collectie Calpe*. Daarin zijn werken van de Bergense School opgenomen die in maart en april waren te zien en nu in iets gewijzigde samenstelling op de benedenverdieping van de oude villa hangen. 'Hier wordt de kern, de kracht en de kwaliteit getoond van de Bergense School, de kunst die de basis vormt van museum Kranenburgh. De kunstenaars van deze stroming hebben door hun werk en hun leven Bergen ontwikkeld tot het kunstenaarsdorp zoals we het nu kennen.

De kunst leefde hier, Bergen inspireerde de kunst en Bergen was *the place to be*. We werken er hard aan om Bergen op cultureel vlak *the place to be* te laten blijven. Anno 2006 neemt de actuele kunst een groeiende positie in. Loek Bos, Anneke Klein Kranenbarg, Gerda Kruimer, Carla Kraayeveld, Henk van Gerner en Esther Bruggink laten op de bovenverdieping zien in de tentoonstelling *Gesprek I* dat de hedendaagse kunst bloeit, veelzijdig, anders en museaal is.

De tentoonstelling over *De Nieuwe Kring* vertelt samen met het cahier en de film over Jakob van Domselaer, een boeiend verhaal over een heftig stuk cultuurhistorie van dit dorp, waarbij muziek, dichtkunst en beeldende kunst een rol spelen, maar ook filosofie en natuur. Dankzij de film *Klankstollingen* komt op een prachtige manier het verleden, via Victor Nieuwenhuis, de kleinzoon van Van Domselaer in een hedendaagse kunstvorm weer terug naar Bergen. De cirkel is rond. En zo moet de kunst naar Bergen blijven komen, blijven stromen tot het bruist.

Dat klinkt vanzelfsprekend maar het gaat niet vanzelf. Samen optrekken en samen verantwoordelijkheid dragen, voorwaarden blijven scheppen zodat gebouwd kan blijven worden, letterlijk en figuurlijk, is absoluut noodzakelijk. De eerste inhoudelijke stappen zijn al

eerder gezet maar u kunt nu in Kranenburgh zien wat voor prachtig resultaat dat geeft.

De voorbereiding van tentoonstellingen is binnen Kranenburgh altijd een duidelijk voorbeeld geweest van samen bouwen. Zo ook nu weer. Ik kan niets zonder de hulp en welwillendheid van velen. De familie Nijziel is wederom bereid hun mooie *collectie Calpe* te delen met bezoekers, en handelt daarbij vooral uit overtuiging en uit liefde voor het werk van de Bergense School.

Marianne van Gils bouwde met de kunstenaars aan *Gesprek I*, en als sparringpartner bouwde ze met ons aan een nieuwe toekomst. Bij deze bied ik Wim Vroom een voetstuk aan. Op onnavolgbare wijze is hij voor allen binnen Kranenburgh motiverend, scheppend, inspirerend, keihard werkend, schrijvend, stimulerend, enthousiasmerend en naar ik hoop wederkerend.

Het was voor mij een eer om Victor Nieuwenhuis en Maartje Seyferth te leren kennen. Met hun film plaatsen zij Kranenburgh op een hoger plan. Dat is onbetaalbaar. Museum Kranenburgh heeft een aanvraag aan het Prins Bernhard Cultuurfonds voor een financiële bijdrage aan de film *Klankstollingen* ondersteund. Deze aanvraag had als doel de film te vertonen tijdens de tentoonstelling over *De Nieuwe Kring*. Er is een bijdrage toegekend en daarmee is indirect de tentoonstelling in Kranenburgh weer gesteund. Zo wordt er gewerkt, en zo komen we tot hele mooie dingen.

Onze eigen collectie biedt onvoldoende basis om inhoud te geven aan alles wat we u willen laten zien. Bruikleengevers, die in enkele gevallen bereid waren hun werk voor de expositie op eigen kosten te restaureren, zijn voor ons onmisbaar en van essentieel belang. Particulieren, instellingen en collega-musea, ik dank u bijzonder hartelijk voor het beschikbaar stellen van uw werk.

De sponsors, de Vrienden, de gemeente Bergen, maar ook de Rotary Alkmaar-Bergen

Thé Lau,
ontwerp voor 'Klavieravond
door Jacob van Domselaer',
tekening,
1920

die eerder met de welwillende medewerking van vele kunstenaars en veilinghuis Christie's een succesvolle veiling voor Kranenburgh organiseerde, blijven ons financieel en zeker ook moreel steunen. Een bijdrage uit het BES-fonds van de Rabobank heeft er samen met de inzet van Forest Bergen voor gezorgd dat we met nieuwe computers ons werk op kantoor kunnen blijven doen.

Met veel plezier geef ik alle vrijwilligers van Kranenburgh hierbij het cahier over *De Nieuwe Kring*, waarmee ik mijn dank voor hun tijdsinvestering, betrokkenheid en loyaliteit kracht bij kan zetten.

Met zo'n opsomming kunt u zich voorstellen dat ik me sterk voel, ondanks de wankele financiële positie van het museum. De gedrevenheid van velen houdt ons drijvende en met de opening van vandaag tilt Kranenburgh zich boven zichzelf uit.

Het is dan ook met trots dat ik u, ook namens het bestuur, welkom heet bij de opening van de tentoonstellingen van de *collectie Calpe*, *Gesprek I*, *De Nieuwe Kring* en de première van de film *Klankstollingen*.

Strengte kunst in de villa

DOOR MARIANNE VAN GILS
DIRECTEUR VAN HET KUNSTENAARSCENTRUM BERGEN

Tijdens de openingsplechtigheid in de Ruïnekerk kreeg ook Marianne van Gils, directeur van het Kunstenaarscentrum Bergen, het woord. Samen met enkele kunstenaars is zij verantwoordelijk voor de tentoonstelling *Gesprek I*, op de bovenverdieping van de villa. Hieronder een verkorte versie van haar toespraak.

'Ruim twee jaar geleden zaten de voorzitters en directies van museum Kranenburgh en het Kunstenaarscentrum Bergen (KCB) om de tafel om de mogelijkheden van samenwerking af te tasten. Dit leidde in 2004 tot de tentoonstelling *Links!*. Die tentoonstelling in Kranenburgh, maakte duidelijk dat de Bergense School en hedendaagse kunst heel goed te combineren zijn en tot een goede tentoonstelling kunnen leiden. De tentoonstelling was een goede aanzet maar leidde niet onmiddellijk tot verdere samenwerking. Beide partijen hadden hun eigen programma en hun eigen besognes.

Maar de gesprekken over samenwerking waren daarmee niet afgelopen. Integendeel, dankzij de gemeente kreeg het contact, waarbij in ieder geval ook de kunstuitleen en het Noord-Hollands Kunstcentrum betrokken zijn, een nieuwe impuls. De partijen streven ernaar te komen tot een museaal centrum voor kunst en cultuur waar verschillende functies samenkomen. De museale functie is een niet onbelangrijk onderdeel van dit centrum, maar ook de functie kunstuitleen c.q. winkel, niet-museale tentoonstellingen en activiteiten

op het terrein van de literatuur en hedendaagse muziek krijgen er een plaats.

Dit centrum wordt niet meer van het zelfde, maar door de combinatie van activiteiten die de huidige instellingen ondernemen, kan het uitgroeien tot een actief centrum waar spannende dingen plaatsvinden. Denk eens aan de expertise die kunstenaars kunnen inbrengen in dit centrum. Als ik alleen al denk aan de tentoonstelling die kunstenaar Francis Bacon ooit in de National Gallery in Londen samenstelde, of dichterbij huis, aan kunstenaars als koningin Beatrix en kunsthistoricus Carel Blotkamp, die in het Stedelijk Museum Amsterdam tentoonstellingen maakten. Inhoudelijk interessant én kaskrakers.

In het museum hebben kunstenaars nu de tentoonstelling *Gesprek I* ingericht. Die *I* impliceert dat er ook een *II* komt. Begin augustus gaat *Gesprek II* van start. Voor deze tentoonstelling nodigde het KCB drie kunstenaars uit. Zij maken - zoals één van de leden van onze tentoonstellingscommissie het noemt - strengte kunst. Wij vroegen Loek Bos, Anneke Klein

Kranenbarg en Gerda Kruimer, ieder een kunstenaar uit te nodigen van wie zij het werk bewonderen, waardoor zij gefascineerd zijn, met wie zij altijd al hadden willen exposeren, etc. Loek Bos nodigde Carla Kraayeveld uit, Anneke Klein Kranenbarg vroeg Henk van Gerner en Gerda Kruimer koos Esther Bruggink.

Omdat wij niet in de tentoonstelling staan, vind ik het moeilijk uitgebreid over hun werk te vertellen. Mijn woorden zijn niet zo beeldend dat u het werk meteen voor uw geestesoog ziet maar ik wil er wel iets over zeggen.

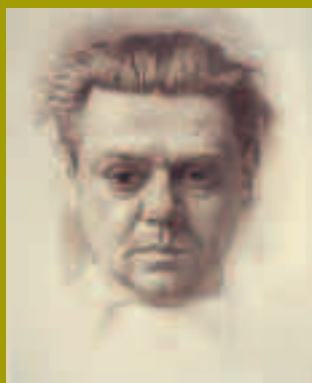
Het is opvallend dat de drie kunstenaars allen een collega kozen van wie het werk zowel overeenkomsten als verschillen met hun eigen werk vertoont. Allen maken werk dat niet sensueel of verleidelijk is, hun werk schreeuwt niet maar is ingetogen en fluistert. Het werk gaat onder andere over ritme, ruimte en beweging, en speelt zich vaak af op de grens tussen abstractie en figuratie. Strengheid naast speelsheid, chaos en groei, een persoonlijke verfstreek naast een haast onpersoonlijke, objectieve.

De titel van het werk van Esther Bruggink, *Enantiodromia*, is van toepassing op het werk van alle exposanten. Deze term betekent terugstromen, in zichzelf keren. Maar die in zichzelf gekeerdheid is niet totaal. Door een emotionele verfstreek, een speels met ruimte en materie omgaan of zelfs een romantisch gevoel wordt de toeschouwer bij het werk betrokken.

De werken zijn beeldend met elkaar in gesprek en ik hoop dat u straks in het museum ook het gesprek met ze aangaat.

Esther Bruggink,
Enantiodromia,
2002

Film schetst beeld van Jakob van Domselaer

DOOR SANDRA JONGENELEN
HOOFDREDACTEUR

De muziek van Jakob van Domselaer - tevens exponent van *De Nieuwe Kring* - doet geen concessies, maar bevat compromisloze ideeën, zei Kees Wieringa, pianist en herontdekker van het werk van Jakob van Domselaer (1890-1960) tijdens de openingsbijeenkomst in de Ruïnekerk. Wieringa kwam in 1985 voor het eerst in aanraking met de muziek en geldt sindsdien als dé vertolker van zijn werk.

Hij figureert dan ook veelvuldig in de film die Van Domselaers kleinzoon Victor Nieuwenhuijs en diens vrouw Maartje Seyferth maakten. De dvd duurt vijftig minuten en is tijdens de tentoonstelling over *De Nieuwe Kring* te zien op de tweede verdieping van de villa. Hij is ook te koop in de museumwinkel.

In *Klankstollingen* komt onder andere muziek-criticus Ernst Vermeulen aan het woord die vooral het beginwerk van Van Domselaer typeert als geniaal. Met zijn extreme *Proeven van Stijlkunst* voor piano (1913-1916) was de componist zijn tijd vijftig jaar vooruit, aldus Vermeulen die Wieringa ooit attendeerde op het werk van Van Domselaer.

Uit de film blijkt ook de grote verwantschap tussen Van Domselaer en Mondriaan. Als de beeldend kunstenaar kort voor de Eerste Wereld-

oorlog een bezoek brengt aan de componist in Laren kan hij vanwege de oorlog niet terugkeren naar zijn atelier in Parijs en brengt hij de oorlogsjaren door bij het echtpaar in het Gooi.

De heren wonen niet alleen tijdelijk in hetzelfde huis, maar delen vooral de theorie van het horizontale en verticale. Die ideeën zijn volgens Wieringa terug te vinden in Van Domselaers *Proeven van Stijlkunst*, 'die daardoor bijna onmenselijke muziek is geworden. Net als de schilderijen van Mondriaan'.

In de film komt onder andere oud-leerling Simeon ten Holt, die tevens bevriend was met de zoon van Van Domselaer, aan het woord. Zijn vader Henri ten Holt was net als Van Domselaer vooraanstaand lid van *De Nieuwe Kring*.

'Van Domselaer was voor ons een soort profeet', zegt hij in de film.

Ook vertelt beeldend kunstenaar Constant getrouwd met dochter Matie van Domselaer - hoe hij pas later kennis maakte met het werk. Hij vond het geen abstracte en theoretische muziek zoals hij vooraf had gedacht, en zag overeenkomsten met het abstracte werk van Mondriaan.

Van Domselaer stierf in 1960 in Bergen, waar hij teruggetrokken leefde en in kleine kring werd bewonderd. Dat laatste lag volgens Constant ook aan hemzelf. 'Hij componeerde geen orkestmuziek en deed geen moeite zijn werk uit te laten voeren. Was zijn muziek toch ergens te horen geweest, dan zou hij het toch niet goed genoeg hebben gevonden.'

Bronzen kop van Jan Toorop siert buitengevel museum

DOOR OLGA KRUISBRINK
DIRECTEUR VAN MUSEUM KRANENBURGH

Aan de buitengevel van de nieuwe zaal hangt sinds half april de kop van Jan Toorop door John Rådecker. Deze bronzen voorstudie voor een monument van Toorop in 1937 - onthuld bij de Scheveningse Bosjes - stond jaren compleet met sokkel in het atelier van Charley Toorop.

Zij had de kop ooit met John Rådecker geruild voor een schilderij dat ze van de beeldhouwer en zijn gezin maakte.

In 1955 verhuisde de kop naar museum Boijmans van Beuningen in Rotterdam, samen met het

schilderij De drie generaties van Charley Toorop, waarop de kop staat afgebeeld.

Enkele jaren geleden werd met toestemming van Noeki Rådecker - zoon van John - een mal van het origineel gemaakt, waarna de kop eenmalig werd afgegoten.

Haker Natuursteen uit Alkmaar heeft dit tweede exemplaar voorzien van een sokkel en bevestigd aan de buitenmuur. Deze sokkel heeft dezelfde vorm als het origineel en werd met behulp van een particuliere donatie bekostigd.

Veiling voor museum brengt ruim tienduizend euro op

DOOR SANDRA JONGENELEN
HOOFDREDACTEUR

Hard gelachen werd er tijdens de eerste veiling in museum Kranenburgh, maar soms ging het er ook serieus aan toe. Job Ubbens, directeur van het gerenommeerde veilinghuis Christie's in Amsterdam spoorde de kunstliefhebbers die op 21 mei naar het museum waren gekomen aan met humor en woordspelingen. 'U bent geknipt voor dit schilderij', lachte hij naar de potentiële koper van het schilderij *Naar de kapper* van Meinbert van Soest. Om enkele schilderijen werd min of meer gevochten, waardoor de prijs omhoog schoot. De opbrengst bedroeg uiteindelijk ruim € 11.000,-

een bedrag dat ten goede komt aan het educatie- en tentoonstellingsfonds van het museum. De veiling bevatte werk van ontwerper Aico Dinkla, Harald Vlugt, David Kouwenaar, Pauline Bakker en Jerome Bech. Het hoogste bod werd uitgebracht op een foto van Hellen van Meene. De koper had drieduizend euro over voor het werk van de Alkmaarse fotografe dat inmiddels wereldberoemd is en zelfs is vertegenwoordigd in de collectie van het Museum of Modern Art (MoMA) in New York. Het beeldje *Vrouw in de wind* van Ellen de Groot bracht veertienhonderd euro op.

Excursie met de Vrienden naar Hattem en Zwolle

DOOR WIL DE VRIES
BESTUURSLID VAN DE VRIENDEN VAN MUSEUM KRANENBURGH

Op 18 mei organiseerde de Vrienden voor de tweede maal een kunst- en cultuurexcursie en ook ditmaal waren de deelnemers enthousiast. Een bustocht met af en toe informatie over de natuur of het landschap waar we doorheen reden door reisleader en organisator Harry Wals, bracht ons via Lelystad naar het oude vestingstadje Hattem aan de IJssel. Daar bezochten we het Voermanmuseum waar enkele vrijwilligsters - overal hetzelfde - ons rondleidden over de tentoonstelling en vertelden over de zeer oude stadsboerderij waar 50 jaar geleden nog koeien stonden. Nu was het oude pand mooi gerestaureerd en bood het voorste gedeelte onderdak aan de collectie Voerman. In het achterste deel is het Anton Pieck museum gehuisvest, maar daar kwamen we niet voor.

Jan Voerman senior is vooral bekend als landschapschilder in de stijl van de Haagse School en dan met name het landschap met hoge wolkenluchten in de omgeving van de IJssel. Jan Voerman junior schilderde naar de kleine natuur, planten en bloemen, zeer gedetailleerd en prachtig van kleur. Hij werd bekend als één van de illustratoren van de Verkade-albums, waar een expositie aan was gewijd. Een bijzondere tentoonstelling die met enige nostalgie werd bekeken.

De indrukwekkende oude Andreaskerk werd bezocht maar het geplande korte orgelconcert kon vanwege een begrafenisdienst niet doorgaan. Een korte wandeling bracht ons vervolgens bij de salonboot waarmee een tocht over de IJssel werd gemaakt. Na de lunch genoten de deelnemers vanaf het bovendeck

van de vaartocht door het zonnige landschap. Inderdaad een bron van inspiratie voor een schilder als Voerman.

Het voormalige Paleis van Justitie in Zwolle dat prachtig is gerestaureerd, huisvest onder de naam 'de Fundatie' een deel van de Hannema de Stuers collectie. Een ander deel bevindt zich in het Hannema Huis in Heino. Ook hier volgde een rondleiding door zeer kundige gidsen die enthousiast vertelden over gebouw, collectie en de totstandkoming daarvan, maar vooral over de schitterende kunstwerken uit de collectie van de Fundatie. Een geanimeerde maaltijd in Muiden besloot deze geslaagde dag. Organisatoren Hannah Bruel en Harry Wals werden door de voorzitter Bert Snater namens allen hartelijk bedankt. Er werd al gefluisterd: volgend jaar naar?

Restauratie houten beeld *Ribben*

DOOR INGERID OPSTELTEN
KUNSTENAAR

In 2005 zijn mijn *Ribben* naar aanleiding van de tentoonstelling Bronnen in de tuin van museum Kranenburgh te zien geweest. Na deze expositie heb ik het beeld voor onbepaalde tijd in bruikleen gegeven. Het kwam te staan in de tuin, maar na een jaar in de buiten-lucht bleek het aan een opknappbeurt toe. Na overleg heb ik toegezegd tegen materiaalvergoeding het beeld te restaureren.

Zo begon het project waar natuurlijk veel meer tijd in ging zitten dan ik van te voren kon bedenken. Zoals kunstenaars vaker merken, is het opnieuw aan/oppakken van een oud werk niet altijd een onverdeelde genoegen. Toch heb ik gaandeweg gemerkt dat het beeld dat ik aan het begin van mijn kunstenaarsloopbaan in 1995 heb gemaakt, langzaam weer naar mij toegroeide. Het is het eerste en tot nu toe enige grote houten object dat ik heb gemaakt. Waarschijnlijk heb ik er daarom ook een speciale band mee.

Het eerste wat me te doen stond bij de restauratie was het opnieuw bevestigen van de afgebroken punt van één van de ribben. Het vastklemmen tijdens de verlijming was het lastigste omdat het om een gebogen vorm gaat. Enkele sokkels bleken er zo slecht aan toe, dat het noodzakelijk was ze geheel te splijten, daarna glad te schaven en weer op elkaar te verlijmen. Hierna begon het opknappen van alle losse vormen. Dit betekende dat ze allemaal moesten worden geschuurd, de kieren gevuld, en weer opnieuw geschuurd. Omdat de ribben ook aan de binnenkant aardig verkleurd en verweerd waren, hakte ik aan de binnenkant opnieuw een laagje weg. Dit zorgde voor meer werk en tijd, maar het resultaat was wel dat het er weer als nieuw uit zag!

Hierna kreeg het een nieuwe verfbeurt. Oorspronkelijk had ik alleen de zijanten van de sokkels gebeist en de rest van het hout alleen met witte pigment en blanke

Ingerid Opstelten,
Ribben,
1995, na restauratie in 2006

lak bewerkt. Maar dit werd bij verwerking een lelijke grijze laag die onvoldoende bestand was tegen verschillende weersinvloeden.

Mij werd aangeraden een gekleurde beits te gebruiken, maar nadat ik de sokkels hiermee met drie lagen had beschilderd, was het resultaat niet naar mijn zin. De uitstraling van het natuurlijke hout ging verloren. Dus alles weer afgeschuurd en toch maar

gekozen voor inpregneringsolie. Het hout is nu weliswaar donkerder dan in de oude staat, maar behoudt zijn natuurlijke uitstraling. Mits in de droge zomermaanden regelmatig aangebracht, moet dit voor een uitstekende bescherming zorgen.

Het was al bij al nog een hele klus, maar hopelijk is het beeld nu weer voor een aantal jaren te bewonderen.

Bestuur Stichting Vrienden
van museum Kranenburgh

Bert Snater

voorzitter
072 - 511 92 45
snawil@xs4all.nl

Wil de Vries-Vorenkamp

secretaris
072 - 589 51 24
die.vries@hetnet.nl

Frans Thomas

penningmeester
072 - 581 23 34
f.thomas@wxs.nl

Harry Wals

lid
072 - 581 48 57
wals36@zonnet.nl

Hannah Bruel

lid
072 - 581 32 50
legato@quicknet.nl

Tentoonstellingsprogramma 2006-2008

(behoudens wijzigingen)

14 oktober 2006 t/m 4 maart 2007

Thé Lau en beelden van de Italiaanse kunstenaar Iginio Balderi

17 maart t/m 17 juni 2007

Jan van Herwijnen, Emo Verkerk, Peter Bes, Koos Breukel

30 juni t/m 7 oktober 2007

Lucebert, late tekeningen en selectie Bergense School

21 oktober t/m 24 februari 2008

Graadt van Roggen, KCB 60 jaar

8 maart t/m 15 juni 2008

Jaap Weijand

5 juli t/m 28 september 2008

Geestgronden

Leo Gestel,
Vruchten en Blauwe Flesch,
1917-18,
uit de collectie Calpe

COLOFON

Uitgave van de Stichting
Vrienden van
museum Kranenburgh Bergen

Postbus 37
1860 AA Bergen NH

Hoofredactie

Sandra Jongenelen
kranenburgh@sandrajongenelen.nl

Kijk ook op:

www.sandrajongenelen.nl

Vormgeving

KenS ontwerpers, Alkmaar

Druk

Ter Burg Offset, Alkmaar

Museum Kranenburgh
Hoflaan 26, 1861 CR Bergen NH
tel: 072 - 589 89 27
Openingstijden:
di. t/m zo. van 13.00 tot 17.00 uur
Meer informatie:
www.museumkranenburgh.nl

Nieuw bestuurslid

DOOR ERNST DE GROOT
VOORZITTER VAN HET BESTUUR
VAN MUSEUM KRANENBURGH

Het bestuur van de Stichting Museum Kranenburgh Bergen is blij te mogen aankondigen dat drs. Sandra Jongenelen, thans hoofdredacteur van de Nieuwsbrief van de Vrienden van ons museum, na ampele overweging positief heeft gereageerd op zijn verzoek, deel te gaan uitmaken van het bestuur van Kranenburgh.

Sandra, wonende in Bergen, heeft na haar studie politicologie in Amsterdam een imposant curriculum opgebouwd als kunstmedewerker en kunstredacteur van onder meer Het Financieel Dagblad, Kunstbeeld, Boekman en SICAmag. Daarnaast werkt zij mee aan de totstandkoming van diverse publicaties op het gebied van kunst en cultuur.

Wij zijn verheugd te mogen constateren dat op dit cruciale moment het bestuur zodanig wordt aangevuld dat wij samen met onze directeur Olga Kruisbrink, niet alleen aan het museum kunnen blijven bouwen, maar ook op adequate wijze kunnen meewerken aan de totstandkoming van een allesomvattend Kunstcentrum Kranenburgh. Thans is het bestuur samengesteld uit Wim Meijers, penningmeester, Rik Fernhout als artistiek leider, Chris Veraart en ondergetekende.